

BLIDEGN-GRAVEN

ET AF MINE INTERESSANTESTE FUND

POUL HELWEG MIKKELSEN

ODENSE 1938

HARDER MIKKELSENS BOGTRYKKERI
ESBJERG 1938

BLIDEGN-GRAVEN

BLIDEGN-GRAVEN

ET UALMINDELIG INTERESSANT GRAVFUND
FRA ROMERSK JÆRNALDER

AFDÆKKET OKTOBER 1935
VED BRÆNDE LYDINGE I SYDFYEN
AF

P. HELWEG MIKKELSEN

1938

HARDER MIKKELSENS ROGTRYKKERI
ESBJERG

Biblioteka Instytutu
Archeologii i Etnologii PAN



0032612

II, 10.665



II 10.665

12.401 ww 90

BLIDEGN-GRAVEN.

VORT KENDSKAB til Danmarks Fortid indtil omkring Aar 1000 efter Kr. Fødsel maa vi øse af særlige Kilder, Danmarks Historie kendes først fra Middelalderens Begyndelse, Oldtiden er hyllet ligesom i et Taagesløv, vi har ingen skriftlige Beretninger overleverede om den Tid af vort Folks Tilværelse. Ganske vist kendte man i den sidste Del af Jernalderen Skrifttegn — Runer — men disse synes kun benyttede til ganske korte Meddelelser: Et Navn paa et Vaaben eller paa en Nyttegenstand, en kort Inskription paa en Bautasten o. l. Alt vort Kendskab til Danmarks Oldtid maa vi søge i Danmarks Jord gennem det, som vore Forfædre paa forskellig Vis dér har efterladt eller nedgravet, og — heldigvis *har* de efterladt mange Spor, der taler deres tavse Sprog. Saaledes har vi, gennem den Skik, der har været brugt helt tilbage til den yngre Stenalder, at medgive de Døde Vaaben, Brugs- og Nyttegenstande i Graven, hentet megen Kendskab til de forskellige Tidsalderes Kulturtrin og det paagældende Folks Berøring med andre Folkeslag, endvidere har man gennem Motivfund, hvorved forstaas som Regel særlig fint forarbejdede Sagers Henlægning eller Nedgravning i Jorden som Offer til Tidens Guddomme for at opnaa et eller andet Gode, erhvervet Viden om det ypperste, der kunde præsteres i de forskellige Perioder.

Ligeledes finder man af og til i Jorden Skatte, der i gamle Dage — i Ufreds Tider — er blevet skjulte dér og har faaet Lov at blive liggende, fordi de enten er blevet glemte, eller den paa-gældende er død uden i sin Tid at have faaet Skatten hævet.

De mange Mosefund, hvoriblandt flere store som Mullerup, Hjortspring, Viemose, Nydam og andre, har leveret udmærket Materiale til Indsigt i fjerne Tiders Kunnen, navnlig paa Haandværkets Omraade. Mikrolitfundene langs de jydsk Aaer, de mange Køkkenmøddinger, samt Bopladser fra saavel yngre Stenalder som Bronzealder og Jernalder har ogsaa ydet deres Bidrag til Forstaaelse af mangt og meget i vort Lands Oldtid. I de senere Aar er hertil kommet Afdækning rundt om i Landet af forskellige Oldtidsanlæg og Hustomter m. m. baade fra yngre Stenalder, Troldebjerg paa Langeland, fra keltisk Jernalder, Kimbrerborgen i Himmerland, fra romersk Jernalder, Hustomterne ved Ginnerup i Thy, fra Vikingetiden, Trelleborg ved Slagelse og Ladbyskibet paa Fyen. Disse allersidste Aars Fund giver et særligt Indblik i vore Forfædres daglige Hjemliv, Virke og Forsvarsberedskab, samt i deres Forestillinger: Tro og Forhaabninger, og alt, hvad man kan erfare om vore Oldtidsfolks sjælelige Indstilling, maa kunne paaregne den største Interesse, fordi det befordrer Muligheden for engang at kunne give et nogenlunde sandfærdigt Billede af Danmarks Oldtidsbefolkning.

Jo mere der fra Danmarks Fortid drages frem i Lyset, des fyldigere bliver Materialet, der faaes til Bedømmelse og Udforskning af vor Oldtid; de samstemmende Fund underbygger vort Kendskab til det normale, bliver ligesom den faste Baggrund i det almindelige Billede af den paagældende Tidsperiode, hvorimod de mere egenartede Fund fra samme Tid uddyber dette, giver det Relief, og dette sidste er ikke det mindst interessante.

Blidegn Fundet, som jeg her skal berette om, vil jeg mene, hører til disse sidste egenartede Fund, der kaster et Strejfllys fuld af Mystik ind over en ejendommelig Kvindeskikkelse fra den romerske Periode i vor Jernalder.

Ganske vist har Magister Mogens B. Mackeprang i »Nationalmuseets Arbejdsmark for 1936« med min Tilladelse og efter min Fundberetning skrevet en kortere Beretning om Brænde Lydinge Fundet, men jeg forbeholdt mig den Gang Ret til senere selv at skrive indgaaende om mit Fund.

I Begyndelsen af Oktober 1935 stødte en ung Mand ved Navn

Blidegn* paa sin Moders Mark — *Gaardejer Lars Blidegn's Enke, Birkely pr. Haagerup, Brænde Lydinge, Matr. No. 12 d., Brahetrolleborg Sogn — Svendborg Amt* — ved Dybpløjning paa Sten, hvilket foranledigede Blidegn til at foretage en Gravning for nærmere at undersøge, hvorfra Stenene stammede. Denne Undersøgelse førte til, at der opgravedes en Mængde haand-hovedstore Sten; og i en Dybde af godt en Meter fandtes to ret store Sten; under den ene af disse fandt Blidegn to Perler — en romersk Mosaikperle og en rillet, grøn Glasperle — samt Naalen og noget af den spiralsnoede Fjeder til en Sølv-Bøjlenaal og standsede derefter meget fornuftigt sin Undersøgelse, og meddelte Bedaktør, Førstelærer Frydendahl i Krarup om sit Fund. Det maa i høj Grad paaskønnes, at den unge Blidegn viste saa megen Omtanke og Besignation, at han standsede Arbejdet; hvormeget, navnlig m. H. t. Fundforholdene, er ikke i Tidernes Løb gaaet tabt ved ukyndige eller ansvarsløse Menneskers Graven paa egen Haand.

Bedaktør Frydendahl lod Meddelelsen gaa videre til mig, der omgaaende kom til Stede. Efter at have undersøgt Forholdene nærmere besluttede jeg at foretage en større indgaaende Undersøgelse. Denne fandt Sted den 7., 8., 15., 16., 17. og 18. Oktober 1935, nogle af Dagene med Assistance af Cand. mag. Sv. Larsen, Fyens Stiftsmuseum.

Stedet, hvor Blidegn havde fundet Perlerne, laa øverst oppe paa en efter danske Forhold meget høj og meget stejl Bakkekam, der havde Længderetning Vest—Øst. Fra Bakkekammens Top er den skønneste Udsigt til alle Sider udover et bølgende, tildels skovklædt, herligt fyensk Landskab.

Cirka 1 Kilometer nordvest for Bakkekammen ligger en anden stor Bakkeknude, hvor man i 1931 ved Grusgravning fandt den bekendte Haagerupgrav med det rige og interessante Gravgoods, der desværre blev optaget uden virkelig archæologisk Forstaaelse og uden forudgaaende omhyggelig Behandling af Fundforholdene.

Vi paabegyndte Gravningen med først at borttrydde den opkastede Jord og de mange opgravede Sten og bortgravede derefter

*) Blidegns Fader, Gaardejer Lars Blidegn, tog Navnet Blidegn efter Navnet paa Gaarden, paa hvis Mark Fundet blev gjort.

et bredt Bælte udenom det alt gravede Hul, saaledes at Udgravningen blev 3,30 Gange 4,50 Meter med Længderetning Øst—Vest. Mod Vest stødte vi allerede 35 cm under Jordoverfladen paa Sten — ca. 40 cm vest for Hullets vestlige Rand; og her afdækkede vi en halvrund Stensætning med den concave Side vendende mod Øst, og inden længe havde vi i ca. 65 cm Dybde afdækket en stor oval Stenkreds 3,25 Gange 1,50 Meter dog afbrudt enkelte Steder mod Nord; her laa desuden de to store væltede Sten, som den unge Blidegn havde arbejdet frem — men yderligere markeredes det, at det var en Grav, vi havde for os, ved det skarpe Skel mellem den indre mørke Gravfyld og det udenfor værende gule Grus, der fandtes hele Vejen rundt langs de afdækkede Sten. Stenrammen var sat af haand- hovedstore og betydelig større Sten.

Alt tegnede godt, det var sikkert en stor, smuk og indholdsrig Grav, vi var i Gang med, antagelig fra romersk Jernalder. Det eneste mærkelige og generende var de mange af Blidegn optagne Sten over Gravens vestlige Del, thi over den af os afdækkede østlige Del fandtes der ingen Sten.

De to af Blidegn væltede store Sten, der laa nordligt, lidt Vest for Midten af Graven, blev taget op, og jeg gav mig i Lag med at undersøge Jorden under dem. Jeg blev hurtig klar over, at Jorden her et Stykke ned var gennemgravet for nylig, saa *direkte* under Stenene har Blidegn næppe fundet Perlerne. Ved videre forsigtig Undersøgelse fandt jeg ca. 1,15 m nede, lidt oven over et sort, tyndt Trælag, en grønlig, rillet Glasperle, ganske som den ene af de to af Blidegn fundne Perler, men — flere Perler var det mig umuligt at finde i lignende Dybde; dog fandt en af mine Hjælpere i den afskrabede Jord en halv, flad, hvælvet, grønlig Perle i to Stykker. Det sorte, tynde Trælag syntes at strække sig videre mod Vest, og helt mod Vest, i Gravens sydvestlige Hjørne, fandt Magister Larsen endnu en grøn, rillet Glasperle. Den Omstændighed, at det ikke lykkedes at finde flere Perler, gjorde, at jeg nu maatte formode, enten at Graven tidligere var gennemrodet, eller at Blidegn uden at vide det havde gravet Perlerne op, eller endelig, at man i sin Tid havde gravet et Hul i Marken,

for deri at nedlægge opsamlede Sten, og at man herved tilfældig var gravet ned i Graven og derved delvis havde ødelagt den. Jeg haabede dog stadig paa, at der i denne store Grav endnu var levnet os noget.



Fig. 1. Skellet mellem den indre, mørke Gravfyld og det udenfor værende gule Grus viser sig.

Set fra Øst.

Medens jeg afdækkede videre mod Vest ned til det sorte, tynde Trælag, gik Sv. Larsen i Gang med at arbejde sig ned i Gravens østlige Dels stærkt sortblandede Fyld. Efter et Par Timers Forløb havde jeg faaet det meste af Gravens vestlige Del afdækket ned til omtalte, mange Steder, meget tynde, sorte Trælag — enkelte Steder manglede Trælaget helt, og det underneden værende Gruslag, den naturlige Bund, viste sig da dér.

Da det ved denne meget omhyggeligt foretagne Undersøgelse

ikke lykkedes mig at finde flere Perler eller andet Gravgoods, var jeg tilbøjelig til at tro, at vi overhovedet ikke vilde finde mere i Graven; Magister Sv. Larsen havde heller ikke mod Øst fundet noget udover det tynde, sorte Trælag; jeg henvendte mig netop til Larsen, der lige var begyndt helt i Gravens østlige Ende, og sagde, at jeg var bange for, denne Grav trods de lovende Udsigter blev en Nitte, da Larsen i det samme afstødte et mindre Stykke ret fast Trælag, hvorved Bronze kom til Syne! Det kan nok være, jeg blev interesseret, og blev det til Gavns, da Larsen straks kunde konstatere, at det var en Bronzeskaal, det drejede sig om. Skaalen laa med Bunden opad, og det var et lille Stykke af Overgangen fra Bund til Side, der var kommet til Syne. Nu blev der gaet yderst forsigtigt til Værks, og inden længe havde Magister Sv. Larsen afpenslet et større Lag ret velbevaret tykt, sort Træ, der buede sig ned over Bunden af Bronzeskaalen og strakte sig langt ud til alle Sider, saa velbevaret paa Grund af den irrende Bronzes konserverende Evne.

Magister Sv. Larsen fortsatte med Afdækning af Trælag i Østenden og fandt her, nær Bronzeskaalen, lidt Nord-nordvest for denne, en stor, velbevaret, fin Ring af Bay, der laa lidt mærkeligt højt oppe.

Medens Sv. Larsen og min Assistent Harry Hansen nu indmaalte Graven og dens Sten, undersøgte jeg Fodenden — Østenden — af Graven videre og fandt her, en cm sydøst for den fundne Ravring, en fin og hel, rillet Ténvægt af Glas, den stod næsten paa Højkant. Trælaget i Fodenden forsvandt længere mod Vest næsten helt; *virkeligt* Trælag var kun bevaret, saa langt Bronzens konserverende Evne har rakt. En Anelse af det tynde, sorte Trælag, der havde en Bredde af ca. 50 cm, viste sig dog tydeligt gennem hele Gravens Længde.

Vi arbejdede flere af Dagene under ugunstige Vejrforhold med Begn og Slud, men en Presenning, vi tik anbragt i Vindhjørnet ovenfor Udgravningen, ydede os god Beskyttelse; Graven maatte dog hver Aften tildækkes omhyggeligt, dels for Vejrets Skyld, dels for at nysgerrige Besøgende ikke skulde ødelægge noget for os, og dog, skønt Udgravningen tillige var indhegnet med Pigtraad

og et Skilt med »Adgang forbudt« opsat, havde alligevel en Nysgerrig en Dag, medens vi spiste til Middag, traadt den ene Side af Graven ned, saa vi maatte anvende megen Tid paa at udbedre Skaden! Hvor er der mange tankeløse Mennesker til!

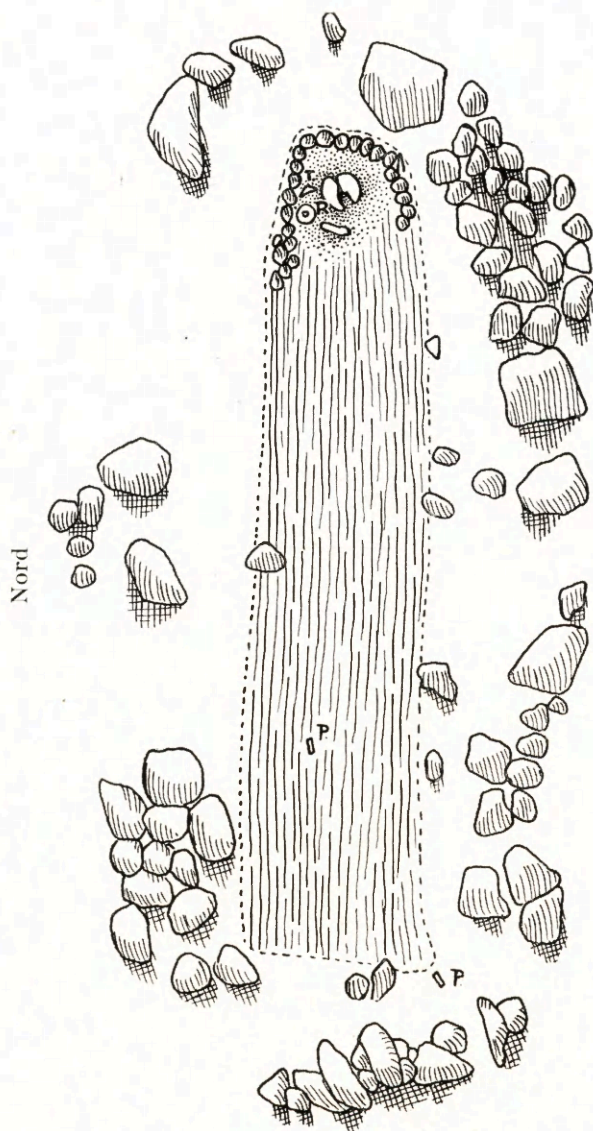
Ved fortsat Undersøgelse af Gravens Østende afdækkedes forskellige fine, tilglattede Smaasten, forstenede Søpindsvin, det halve af en Granitøkse og andre aparte Sten, der med nænsom Omhu



Fig. 2. Graven set fra Syd.

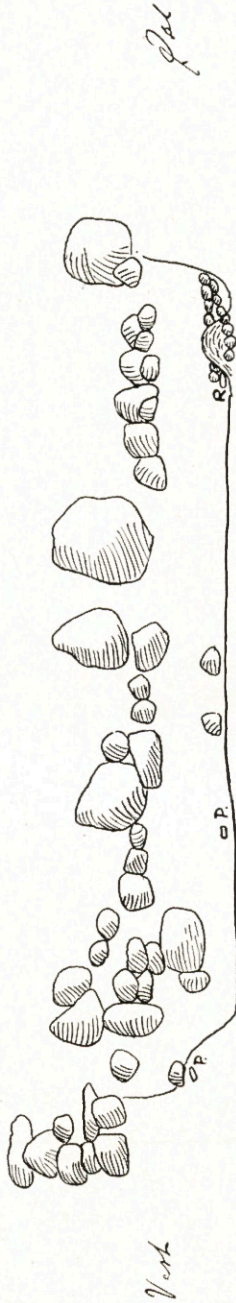
var placeret Side om Side i Række udenom det i Gravens Østende fundne, saaledes at der var aparte Sten mod Nord, Øst og Syd, derimod ikke mod Vest, indad mod Graven. Et saare mærkeligt Fænomen! Da det nu viste sig, at der under Trælaget i Gravens Østende, foruden det alt fundne, var Rester af vævet Tøj samt et Bronzespænde, og det kunde formodes, der var endnu flere interessante Oldsager under Trælaget, besluttede jeg at indgipse hele Gravens Østende, saa denne samlet kunde tages op og føres til København, hvor det hele under langt gunstigere Forhold kunde afdækkes og konserveres, og derved det fulde Udbytte af dette interessante Fund opnaaes. Efter at der var taget forskellige Fotografier af Graven, og denne var indmaalt og nivelleret, foretog jeg Indgipsning af Fundet.

Jeg kørte selv Sagerne til København og havde den unge Blidegn med, idet han var meget interesseret i Fundet og gerne vilde se Afdækningen af Sagerne, der foretoges af Konservator ved Nationalmuseet Jul. S. Raklev.



T. = Tenvægt.
 R. = Ravring.
 P. = Perler.

Tegning af Blidegn Graven.



R = Ravning.
 P = Perler.

Vertikalt Længdesnit af Blidegn-Graven.

Denne Afdækning og paafølgende Konservering, som Fundet fik under Konservator Julius Raklevs kyndige Behandling, skyldes det, at mange Smaaoldsager og interessante Enkeltheder, der var skjult i og under det Fundet dækkende Trælag, blev blotlagt hele og uden nogen Brist, og da Konservator Raklev lod Fundet foto-



Fig. 3. Gravens østlige Del med de aparte Sten og Skrinets Indhold.

grafere af Nationalmuseets dygtige Fotograf, Hr. Bengtsson, paa forskellige Stadier af Afdækningen, er vi nu i Stand til at følge denne Afdækning Skridt for Skridt.

Fig. 4 viser Fundet paa Afdækningens første Stadium, idet det Fundet oprindeligt dækkende Trælag, der laa henover Bronzekasserollens Bund og Skaft, udover den ved Siden af Bronzekasserollen liggende lille Lerkrukke, ja helt udover Bronzespændet forneden i Billedet til venstre, er højet tilbage, efter at Konservatoren har behandlet dette dækkende Lag med Gelatine-Glycerin, hvori lagdes et Stykke Slørtyl for at holde sammen paa det hele. Alt, hvad der paa *Fig. 4* ligger ovenfor Bronzekasserollens Rand og ovenfor det lange tynde Bronzeskaft, der ses paa Billedet, er



Fig. 4.

det oprindelig dækkende Lag med Bunden i Vejret. Man ser i dette Lag Omridset af en rund Kurvefletning, i hvis Midte ligger tre smaa, runde Genstande, og Rester eller Aftryk af denne V formede Kurvefletning ses tydeligt paa Bronzekasserollens Skaft, hvorhenover Kurven oprindelig har ligget, før Laget blev krænget af.

Trælaget, der laa henover Kasserollens Bund og dens nærmeste Omgivelser, er antagelig Bester af Laaget til det Træskrin, hvori de mange medgivne Sager har været anbragt, og Træskrinet maa antages at være sat inden i Kisten ved Fodenden, idet de nedenunder Sagerne værende Trærester synes at bestaa af to forskellige Træsorter, Træskrinets Bund og Kistens Bund.

Ser man paa Billedet, Fig. 4, øjner man, langs den øvre Rand af Bronzekasserollens Greb og ligeledes gennem Hullet i Grebet, Skaftet til endnu en Bronzekasserolle, og det viste sig da ogsaa under Afdækningen, at der var to ganske ens Bronzekasseroller, den ene dækkende den anden. De er begge velbevarede, Skaalen har en Højde af 5,4 cm og et Tværmaal over Mundingen af 12,5 cm, Længden af Skaal plus Hank er 23,5 cm. Den med ophøjede concentriske Binge forsynede Bundyderflade har en Diameter af 7,5 cm. Begge Kasserollerne er indvendig fortinnede, ganske som man bruger det nutildags for at undgaa den farlige Kobberforgiftning. Kartypen er velkendt fra østdanske Gravfund fra romersk Jernalder, og Arbejdet er solidt udført, som det plejer at være for de Sagers Vedkommende, som er lavet i selve Italien; Fabrikantens Navn er da ogsaa stemplet paa Oversiden af begge Kasserollers Skaft, han har villet være sit Arbejde bekendt.

Stempelindskriften er for begge Kars Vedkommende den samme, nemlig *LANSIEPAPHROD*, det vil sige L(usius) Ansi(us) Epaphrod(itus). Denne Fabrikant er velkendt, hans Navn findes paa Bronzekar spredt ud over store Dele af Europa; her i Danmark kendes hans Stempel fra Bronzekarfundet i en sjællandsk Grav og fra et stort Fund optaget ved Gl. Annasholm nær Odense. Paa Fyens Stiftsmuseum findes fra dette sidste Fund en Bronzekasserolle, der, foruden at have samme Fabriksstempel, meget ligner de to Bronzekar i Blidegnfundet i Form og Størrelse.

Af størst Interesse er det dog maaske at vide, at Epaphroditus'



Fig 5.

Arbejder, Bronzekasseroller o. a. er fundet ved Udgravningen af Pompeji og Herkulanum, hvilket beviser, at Epaphroditus har virket før disse Byers Undergang ved Vesuvs Udbrud i Aaret 79 e. Kr. Herigennem faar man en Rettesnor til nogenlunde at bestemme Blidegn Fundets Alder. En Tid har det vel været, før Bronzesagerne er naaet her op til Danmark, og antagelig har de vel ogsaa en Aarrække været i Brug her, før de er medgivet den Døde i Graven; men siger vi, at Graven er fra det 2. Aarhundrede e. Kr., omkring Aar 150, kan dette efter denne Beregning næppe være meget forkert, men det maa dog erindres, at Navnet paa Fabrikanten som Firmanavn kan være benyttet ud over dennes Død, saa Blidegnfundet *kan* være en Del yngre end foran anført.

Paa Billedet, Fig. 5, er begge Bronzekasseroller borttaget, og man ser da, at der under disse laa et tredje Bronzekar, en Bronzeøse, med langt Skaft; dette Skaft ses allerede paa Billedet, Fig. 4. Bronzeøsen har ligesom de to Bronzekasseroller ligget med Bunden i Vejret; de tre Bronzekar har, anbragt paa denne Maade indeni hverandre, optaget mindst Plads. Længden af Øsekar med Skaft udgør 31,2 cm. Saadanne Øsekar findes ofte i de større romerske Grave sammen med en ned i Øsekarret passende, skaalformet Si af Form som Øsekarret og ligesom dette med Skaft af samme Længde som Øsekarrets Skaft og tilpasset saa nøje sammen med dette, at Øsekarrets Skaft er fladt paa Oversiden, hvorimod Siens Skaft er fladt underneden, saa de to Kar, sat indeni hinanden, synes som et Kar med trindt Skaft. Dette var saaledes Tilfældet i mit Fund fra Skrøbeshave, hvor der var baade Øsekar og Si. I Blidegn Fundet mangler Si, men — en saadan har i sin Tid hørt til, thi Øsekarrets Skaft er plant paa Oversiden for at kunne slutte til Sigrebets plane Underdel. Si var til for at tilbageholde Grumset i den gærede Drik, som man sikkert i de Dage har sat megen Pris paa, en Drik, der var brygget paa Byg, Tranebær, Tyttebær og Pors, godtgjort ved mikroskopiske Undersøgelser af de indtørrede Bester af Drikken, som man har fundet i Bunden af Øsekar og andre Bronzekar fra den Tids Grave.

Paa Billedet i Fig. 6 er endelig Øsekarret fjernet, og alle de mange Smaating, der er medgivet den Gravlagte, ses fint afdækkede.

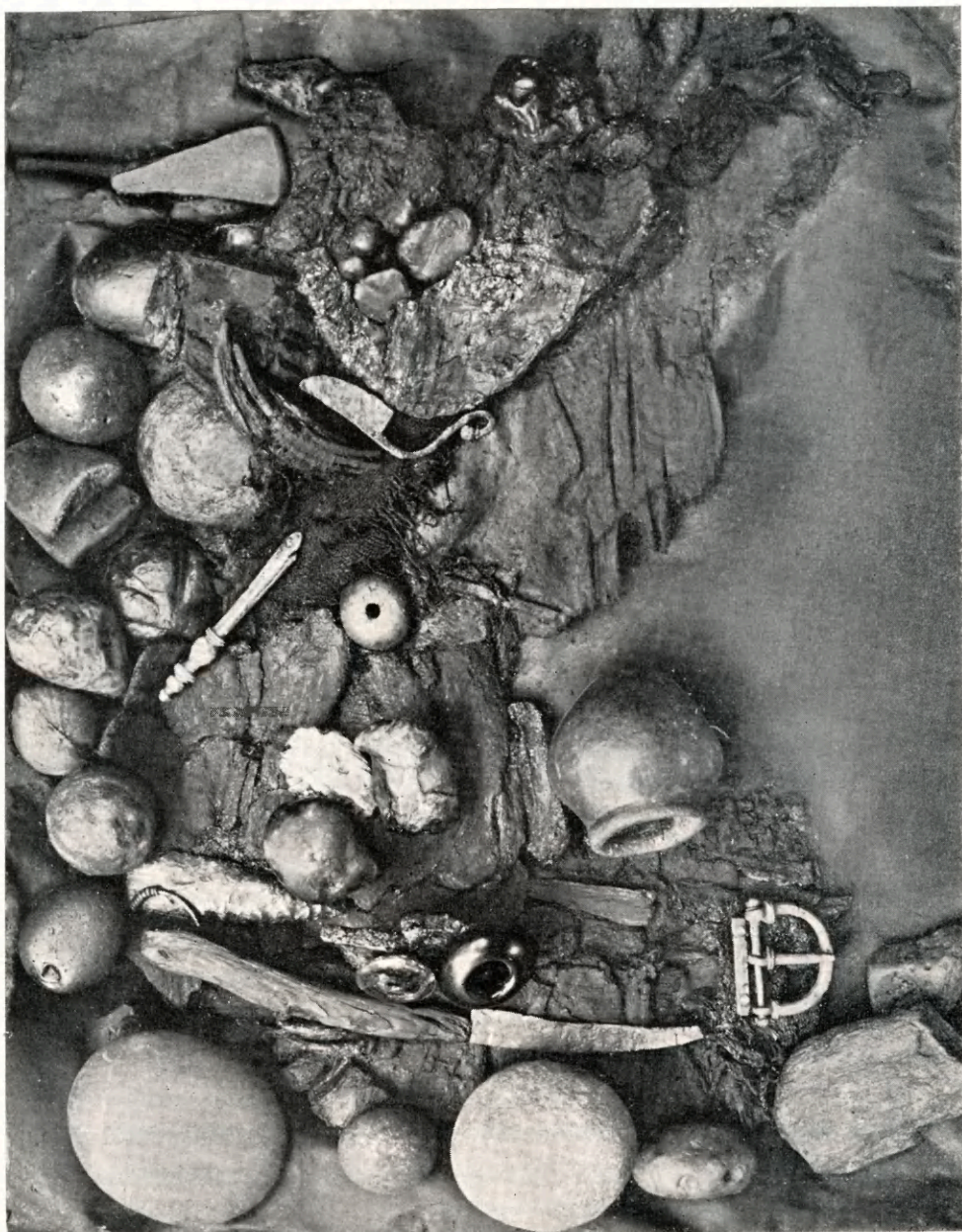


Fig. 6.

Udenom alle Smaatingene ligger mod Nord og Øst de mange aparte Sten, men ogsaa mod Syd fandtes lignende Smaasten, de er paa Billedet dækket af det tidligere omtalte afkrængede Trælag.

Hvad er nu dette for Smaasten, man dér har anbragt, og som, straks jeg saa dem under Udgravningen, vakte min Interesse? I adskillige Grave fra Folkevandringstiden har jeg fundet én, højst to saadanne tilglattede Sten eller forstenede Søpindsvin, baade i Brandpletgrave og i Urnegrave, i disse sidste lagt indeni Urnen blandt de brændte Ben, saa jeg har længe været klar over, at de maa have spillet en Rolle for Jernalderens Mennesker, men en saadan *Mængde* aparte Sten, (der var endnu flere end Billedet viser), er sikkert aldrig før set og tilmed anbragt med saa nænsom Omhu som her, i en Række udenom hele Skrinets Indhold. Ved hver eneste af disse omkring Træskrinet henlagte Sten er der noget ejendommeligt, ingen af dem er, hvad man vil kalde en almindelig lille Sten, enten er de kuglerunde eller mere flade og da ovale og tilglattede, eller forstenede Søpindsvin, en enkelt er Nakkeenden af en Enkeltgravsøkse, eller ogsaa er de oversaaet med smaa Huller, ligesom porøse, Stenenes Farve, tror jeg, er mere tilfældig. Man har af og til i Grave fra romersk Jernalder fundet en lille Samling glatte, forskelligt farvede Smaasten af nogenlunde ens Størrelse og meget mindre end disse i Blidegn Graven, saakaldte Spillesten, men de aparte Sten i Graven her har intet med Spillesten at gøre, de maa spille en ganske anden Rolle. Forstenede Søpindsvin, som Folketroen gav Betegnelsen »Tordensten«, idet Oldtidens Folk troede, de ved at falde ned fra Himlen frembragte Lyn og Torden, og opsamlede, for at de skulde beskytte mod Lynnedslag, har alt-saa været betragtet som en Slags Amulet, idet man ved Amulet forstaar en Genstand, som Overtroen tillægger en vis magisk Kraft til at beskytte den, der bærer den, mod forskellig Slags Ondt. Man ved da ogsaa med Sikkerhed, at forstenede Søpindsvin gennem Størstedelen af Danmarks Oldtid har været brugt som Amuletter, man har saaledes ved Brejninge paa Lolland fundet et forstenet Søpindsvin omgivet med Bronzetraad, saa det kunde bæres op-hængt, og ved Broholm, her paa Fyen, fandtes i en Bronzekedel fra romersk Jernalder, anvendt som Beholder (Urne) for brændte

Menneskeben, ligeledes et forstenet Søpindsvin med Rester af Bronzetraad med Øsken til Ophængning. I samme Bronzebeholder laa foruden andre Genstande ogsaa en forstenet Musling, antagelig ligeledes anvendt som Tordensten-Amulet. Ogsaa i Blidegnfundet findes et perlemorsglinsende Brudstykke af en Muslingskal, Gryphæa, det ses paa Fig. 6 ovenfor det lille Lerkar, ikke første men andet Stykke, men her er det ikke forstenet.



Fig. 7. Fundets tre Bronzekar.

Ogsaa Oldtidsøkser af Flint og Granit har gennem Tiderne af Almuen været anset for »Tordensten«. Antagelig er ogsaa det Brudstykke af et Flintspyd, der ses paa Fig. 6 foroven lidt til venstre, liggende parallelt med Hornskaftet til Bronzeknivsbladet, at opfatte som en saadan; man har ganske vist hidtil ment, at Stenalderens Flintredskaber og Brudstykker af disse, baade i Bronzealderen og Jernalderen, anvendtes fornemmelig som Ildsten til sammen med Svovlkis og Fyrsvamp, ved Hjælp af et Fyrtøj, at slaa Ild, men hertil kunde man ligesaagodt anvende en almindelig Flintesten. Jeg kan i denne Forbindelse anføre, at jeg paa Espegravpladsen i Brandpletgrave har fundet lignende Brudstykker af Flintspyd som Stykket her, tilmed en Gang 2 Spidser i samme Grav; ogsaa som

foran omtalt runde, tilglattede Sten har jeg fundet i flere Grave paa Espegravpladsen, og paa Gravpladsen ved Glamsbjerg fandt jeg i en Urne en Ildsten, som muligt, skønt Brugsgenstand, ogsaa kan have haft noget med Trolddom at gøre; de er sikkert alle anvendt som Amuletter til Beskyttelse, og jeg vil derfor mene, at *alle* de aparte Sten, der er lagt *uden* om Træskrinet, maa betragtes som »Tordensten« eller Amuletter, de har skullet beskærme det kostelige Indhold i Skrinet, og i Sandhed, de synes her virkelig at have udrettet deres Mission, skærmet Sagerne gennem 1800 Aar, saa vi nu gennem dette Fund faar et sjældent Indblik i en i Samfundet antagelig højere stillet nordisk Kvindes intimeste Smaating fra Tiden lidt efter Kristi Fødsel, et Indblik, der ved Granskning maa kunne føre til visse Slutninger om paagældende Kvindes Indstilling overfor forskellige af Livets Spørgsmaal. At det er en Kvinde, der her er gravlagt, viser bl. a. de i Vestenden — Hovedenden — fundne Perler, samt den tidligere omtalte Ténvægt af Glas, ja, hele Fundets Karakter.

Til yderligere Belysning af den Anvendelse, der maa tillægges de mange aparte Sten, der omgiver Fundet, skal jeg anføre, at I. Poljakov i »Anthropologische Reise durch den mittlern und östlichen Theil des europäischen Rusland«, Side 130, skriver: »I Guvernementet Tula, i det europæiske Rusland, benytte de »kloge Koner«, som ikke er saa heldige at være i Besiddelse af »Tordenstene« af Flint, almindelige Smaastene, eller Rullestene af en eller anden ualmindelig Form, ved deres Kure«, og videre fortæller han, hvorledes det i Guvernementet Tula saa at sige var ham umuligt at komme i Besiddelse af Stensager fra Stenalderen, fordi disse, der i Regelen kaldes »Tordenkiler«, men altid bestaar af Spyd- og Pilespidser af Flint, bruges af de »kloge Koner« ved deres Kure, ved hvilke Patienten enten bliver stukket med Vaabenet eller maa drikke Vand, der er hældt over det, eller ogsaa overgydes den angrebne Legemsdel med dette Vand. Slige »Tordenkiler« betragtedes som Skatte, der endog kunde fremkalde lidenskabelig Arvestrid, og enhver, der besidder en saadan Skat, giver den ikke fra sig med det Gode. En 90-aarig Kone ejede 6 Stensager, hvoriblandt 2-3 Lansespidser af Flint, som hun havde faaet

dels ved Arv, dels som Medgift, hun erklærede, at hun ikke engang i Døden vilde skille sig ved dem.

Øverst til højre paa Billedet, Fig. 6, ligger, i Række med Tordenstenene, en flad, aflang, trekantet Sten af en blød Stenart, denne Stens ene Kortsider, den der vender mod Vest, er med tilglattet Æg, antagelig er dette en Hvæssesten, der muligt har været anvendt til at skærpe Fundets to Bronzeknive med.

De mange aparte Sten, »Tordensten«, der har været lagt udenom Skrinet, er saaledes af stor Interesse og kan nok give Anledning til forskellige Gisninger angaaende dette mærkelige Fund, men af ikke mindre Interesse er de mange forskellige Genstande, der har været anbragt indeni Skrinet; af disse er de tre Bronzekar allerede omtalt. Nederst paa Fig. 6 til venstre i Billedet ligger et *Bæltespænde* af Bronze, det bestaar, som Fotografiet viser, fortil af en trind, dog fraoven noget fladtrykt Bue; hver Bueende afsluttes af en lille Øsken, hvorigennem den cylindriske lige Stang, der bærer Tornen, gaar; Stangen er for Enderne afsluttet af en lille Kugle, hvis Diameter er lidt større end Stangens, hvorved forhindres at Stangen kan glide ud af Øsknerne. En Øsken forneden i Tornen omslutter Stangen, saaledes at Tornen kan bevæge sig rundt om Stangen. Lige foran Øsknerne, baade ved Bueenderne og paa Tornen, er som Pryd en lille ringformet Forhøjning med en ret dyb Midtrille hele Vejen rundt. Umiddelbart bag ved Stangen, parallelt med denne, men uden fast Forbindelse med Spændet, er et lille allangt, fladt Bronzestykke af Længde med Spændets Buevidde, dette Stykke var ved to Nagler fastgjort i det nedenunder liggende Bælte af vævet Tøj. Dette lille, aflange Bronzestykke har været beregnet til at stikke Enden af Bæltet ind under, naar Bæltet var spændt — en Remholder. Spændets Længde — Bue og Stang — er 2,90 cm, dets Bredde — Stangen med de to Kugleender — 4,25 cm. Remholderens Længde er 3,25 cm, Bredde 0,5 cm.

Spændet er særdeles smukt, og der er, saavidt mig bekendt, fra romersk Jernalder kun fundet et ganske enkelt lignende Stykke som dette Bronzespænde med Profilerings; det er det i Sophus Müller: Ordning af Danmarks Oldsager under Jernalderen som

Fig. 109 afbildede Spænde, men her gaar Buen og Stangen ud i et sammenhængende Stykke, og Remholder eller Remplade findes ikke; dette sidste Spænde er fundet ved Cathrinedal, Stege Landsogn, Møenbo Herred.

Bronzespændet i Blidegn Fundet er saaledes eet af de ypperste Spænder, man i romersk Jernalder her i Danmark kunde præstere.

Et Stykke ovenfor Spændet ses *Ravringen* liggende lige ud for det Sted, hvor det lange, smalle Bronzeknivsblad støder til Knivskaftet; den er lidt uregelmæssig cirkelrund, bredeste Diameter er 3,2 cm, Hullets bredeste Diameter udvendig ved begge Sider er 1,75 cm, inde i Midten af Ringen er Hullets Diameter mindre; Ringens største Tykkelse er ca. 1,5 cm. Hullets Kant er paa begge Sider afrundede, muligt paa Grund af Slid.

Ravringen og Ténvægten af Glas, der fandtes ved Siden af hinanden staaende omtrent paa Højkant, var anbragt umiddelbart ind til et tyndere, sejgt, fladt Stykke, der laa op til den ydre Bronzekasserolle. Jeg kunde tænke mig, at dette flade, sejge Stykke er Rester af et Bælte, der har forbundet Bronzespændet med Ræltedoppen, og at Ravring og Glasténvægt har været anbragt paa dette Rælte.

Lærer S. Andersen, Ryomgaard, fortæller mig, at han ved sine mange Afdækninger af romerske Grave i Djursland i to Tilfælde i Grave med 10—12 forskellige Madkar har fundet en ganske lignende Ravring som denne fra Blidegn Fundet liggende paa Ligets Plads i Gravens nordlige Halvdel i *Midten*. Og Lærer Andersen fortsætter, det er tænkeligt, at Ravringen har været trukket paa Bæltet, idet han forudsætter, Bæltet har været en Snor. Da Bæltet her i Blidegnfundet synes at være et vævet Tøj-bælte, har Ravring og Ténvægt antagelig været ophængt ved dette Bælte, idet Fundet viser, at Bæltet i Træskrinet har været anbragt saaledes, at det løber lige klods forbi disse Dele.

Saadanne Ravringe, som de her omtalte, er sjældne og forekommer kun i faa Fund. En lignende Ravring som her i Blidegnfundet fandtes i Fundet med de blaa Glasskaale fra det nærliggende Espe. Paa Nationalmuseet findes enkelte Fund fra romersk Jernalder med Ravringe af lignende Størrelse som de ovenfor omtalte,

men forsynet med en Fure i Randen hele Vejen rundt, saaledes i et Fund fra Ø. Hornum, Aalborg Amt. Muligvis er disse Ravringe copieret efter udenlandske Glasringe eller Glasténvægte.

Ravringen i Blidegnfundet er af en dyb, rødbrun Farve, blank og smuk og tillige ret stor, saa ogsaa den hører til de ypperste af sin Slags fra paagældende Tidsperiode.

Lige ovenfor Ravringen ses paa Fotografiet, Fig. 6, *Glasténvægten*, den er 2,6 cm i Diameter forneden og har en Højde fra 0,6—0,7 cm, Hullet i Midten har en Diameter af 0,4 cm, øverste Flades Diameter er 1,9 cm. Der er en jævn stigende Skraaning fra nedre til øvre Flade, og denne Skraaning gennemløbes af en Spiralfure, der begynder helt ude forneden og stiger i stadig mindre Snoninger og gaar henover Fladen foroven for at ende i selve Hullets Kant. Den nedre bredeste Flade er ogsaa forsynet med en ret dyb Spiralfure, der gaar fra Yderkanten lige ind til Hullet i Centrum. Glasténvægten er af gulligrønt gennemskinneligt Glas og har oprindeligt været meget smuk i Farve og Udførelse. Jeg har gennemset, hvad der paa Nationalmuseet lindes af lignende Ténvægte, men fandt ingen saa fin og gennemskinnelig og af saa klar en Farve som denne fra Blidegnfundet; af Glasténvægte findes iøvrigt ikke mange.

Glasténvægten har, som ovenfor omtalt under Ravringen, sikkert været anbragt ved Bæltet, den er ligesom de alt omtalte Genstande af de fineste, Tiden kunde præstere.

Til venstre for Ravringen og Glasténvægten ses paa Fotografiet, Fig. 6, *det smalle, lange Bronzeknivsblad med det lange Hornskaft*. Hele Knivens Længde med baade Skaft og Blad er 18,7 cm, hvoraf Bladet er 7,5 cm, Skaftet 11,2 cm langt; baade Skaft og Blad er lidt buet, og Knivsbladets konvekse Bue dannes af Knivsbladets Byg, der i fortløbende Linje fortsætter over i Skaftets ligeledes lidt konvekse Side. Knivsbladets Bredde er, hvor dette støder til Skaftet, 1,2 cm., ved Spidsen, der ikke synes afbrudt, 0,5 cm; Knivsbladet har været forsynet med en Grebspids af Bronze, men denne er brækket af, hvor Skaft og Blad møder hinanden, man kan se Tværnittet af denne Grebspids inden i Hornskaftet, men det kan ikke anføres, hvor lang den er, da Skaftet helt omslutter

den. Lignende lange Knivsblade med Skaft forekommer i Viemosefundet, men Knivsbladet er her af Jærn og Skaftet af Træ, sjældnere af Ben. Af lange *Bronzeknivsblade* med *bevaret* Skaft findes mig bekendt ikke andre fra romersk Jærnalder end dette fra Blidegnfundet, saa ogsaa dette Stykke er sjældent og egenartet.

Foroven paa Fotografiet, Fig. 6, omtrent midt i Billedet ses *Bronze-Bæltedoppen* liggende paa skraa, den har en Længde af 7,3 cm og er en saakaldt forlænget Bæltedop, fordi den har Ledforbindelsen dobbelt gentaget i Forlængelse af hinanden. Denne kraftige Udvikling af den romerske, ældre, enkelte Ledforbindelse er sydlig, paa den danske Øgruppe, saa stærkt udviklet som ikke ellers, skriver Sophus Müller i sin Bog: *Oldtidens Kunst — Jærnalderen*, og en lignende fin Bæltedop, som den i dette Fund, angives fundet ved Nybøllegaard, Hillerslev Sogn, kun tre-fire Kilometer fra Brænde-Lydinge, Blidegnfundets Findested.

Bæltedoppen i Blidegnfundet er saaledes ogsaa af det ypperste i sin Slags, der findes fra romersk Jærnalder.

Et lille Stykke skraat nedenfor Bæltedoppen ses paa Fig. 6 *den lille Bronzekniv med det stærkt bøjede Bronzeskaft med profileret Afslutning*. Bladets Ryg, der er lige og er 3,00 cm lang, har forneden ved Afslutningen en Bredde af 1,15 cm. Grebet er trindt firekantet og ca. 0,2 cm bredt og fortsætter ca. 1 cm i samme Retning som Bladets Ryg, det bøjer derefter i en næsten ret Vinkel indad mod Bladets noget udbuede Æg for ca. 3 cm længere ude at bøje skarpt udad og atter indad og ende med en profileret kugleformet Afslutning med ophøjet Ring foran Kuglen. Grebet faar saaledes Lighed med et foroven noget aabent stort S med lille skarp Bøjning forneden. Denne lille Bronzekniv er af ualmindelig elegant Form, og andre Eksemplarer af samme Slags kendes, mig bekendt, ikke; de, der kommer den nærmest i Form og Udseende, er No. 123 og 124 under Jærnalderen i Sophus Müller: *Ordning af Danmarks Oldsager*, men disse Knive er af Jærn, og der anføres, at af Bronze haves kun ét Stykke. Atter et sjældent og egenartet Stykke udover det almindelige.

Det lille Lerkar laa klods ind til yderste Bronzekasserolle og vest for denne; det er ca. 5,5 cm højt, bredeste Diameter er

5,75 cm, Mundingsdiameteren er 3,5 cm, og Bumddiameteren 2,8 cm. Det har en lige Halskrave, ca. 0,7 cm høj, er vaseformet, lidt buttet, med ret blank Overflade. Lerkarret var uden Indhold, men har sikkert i sin Tid indeholdt vellugtende Salve, antagelig til cosmetisk Brug, eller var det maaske en lægende Salve?

Af Oldsager i Træskrinet skal endnu nævnes den lille, omtrent kuglerunde Ténvægt af Ler, der ligger omtrent midt i Fundet, og som var dækket af Bronzekarrene, den er 2,7 cm i Diameter og har en Højde af ca. 2 cm, den er med Hul i Midten til Træstangen, er uden Stregornamenter og ganske almindelig, det eneste almindelige i dette Fund! Udfør Enden af Knivhornskaftet ovenpaa Flintspydspidsen ligger et Brudstykke af en Bronzering, i den ene Ende omvundet med Bronzetraad. Hvad dette Stykke har været brugt til er vanskeligt at sige, maaske har det været anvendt under Vævningen.

Foruden de mange allerede omtalte Genstande, der fandtes i Skrinet, var ogsaa den ovenfor nævnte lille Sivkurv, der havde et meget interessant Indhold. Selve Sivkurven ses bedst paa Billedet Fig. 4, hvor man tilhøjre, omtrent ved Midten, vil se Omridset og ogsaa Fletværk af Kurven, der indeholder forskellige smaa runde Genstande; bedst ser man den V-formede Kurvefletning paa de Rester af Kurven, der ved Afkrængningen er blevet hængende ved Bronzekasserollens flade Skaft. Af de Genstande, der findes i Kurven, eller er det muligt en lille Æske, er den største et lille forstenet Søpindsvin, altsaa endnu en »Tordensten«, den næststørste er et Kogleskæl af Pinie, og de tre smaa, ens store er Frø af Blærenød. Den botaniske Bestemmelse af de to sidstnævnte Dele er foretaget af Professor Knud Jessen, der herom skriver:

»Blandt Gravgodset i den fra romersk Jernalder stammende Kvindegrav ved Brænde-Lydinge i Sydfyen var ogsaa nogle meget velbevarede Plantedele, der ses i Fig. 4 længst til højre. De viste sig at stamme fra Pinie (*Pinus pinea L.*) og Blærenød¹⁾ (*Staphylea pinnata L.*)

¹⁾ Der findes ikke noget gængs, dansk Navn paa Planten. Foruden »Blærenød« høres ogsaa »Bennød« og f. Eks. det fra Tysk laante »Pimpernødtræ« og det fra engelsk laante »Jobs Tårer«.

Af Pinien forelaa det meste af et Kogleskæl, der i alle Detailler stemte overens med recente Kogleskæl af dette Træ; kun dets nedre spidse Ende manglede. Dette Træ er hjemmehørende i Middelhavsomraadet, og her dyrkes det mange Steder, bl. a. paa Grund af dets Frø, Pignoler, der er et yndet Næringsmiddel med Smag omtrent som Mandler. I Mellemeuropa og Norden trives det ikke. Hverken Kogler eller Frø af Pinien er, saa vidt jeg ved, tidligere blevet fundet i noget Kulturlag, men den nævnes jævnligt af Oldtidens Forfattere. Plinius f. Eks. omtaler udførligt Anvendelsen af dens Frø, især til medicinsk Brug, og Palladius (ca. 380 e. Kr.) anviser, hvorledes Træet skal dyrkes for at give de mest velsmagende Frø²⁾, som man ogsaa spiste i hine Tider, og desuden maa der her mindes om, at Piniekoglen selv kronede de dionysiske Thyrsusstave som et Frugtbarhedssymbol.

Saa vel Frø som Kogle af Pinie har da fundet en meget forskelligartet Anvendelse i Middelhavslandene paa en Tid, da Befolkningen i Danmark gennemlevede den romerske Jernalder, og naar et Kogleskæl af dette fremmede Træ er blevet nedlagt i en dansk Grav paa denne Tid, tør man vel formode, at der sammen med det fra Syden importerede Kogleskæl er fulgt Forestillinger om Piniekoglen's Kraft og Betydning.

Tæt op til Kogleskællet laa et stort rundagtigt og fuldstændigt bevaret Frø samt to Brudstykker af, efter Sigende, to ganske lignende Frø, se Fig. 4. Jeg har imidlertid kun haft det førstnævnte Frø til Undersøgelse og Sammenligning med recent Materiale, og har derved overbevist mig om dets fuldstændige Overensstemmelse med Frø af Blærenød (*Staphylea pinnata*) baade i Henseende til Størrelse og Form samt Detailler ved Navle og Raphe. Der er da ingen Tvivl om Artsidentiteten. Blærenød, der er en Busk med smukke Blade og Blomster, dyrkes hist og her som Prydplante i Haverne i Danmark og i andre Egne af det nordlige Europa, men er vildtvoksende i det pontiske sydøsteuropæiske Omraade bredende sig derfra mod NV. til de

²⁾ H. O. Lenz, Botanik der alten Griechen und Römer. 1859, p. 378 f. Se ogsaa L. Reinhard, Kulturgeschichte der Nutzpflanzen. Bd. IV, 1. 1911, p. 236.

mellemeuropæiske Bjerge i Bøhmen, Schlesien, det sydlige Tyskland, Schweiz, SØ-Frankrig og Appeninerne³⁾).

Det eneste hidtil kendte Fund, her selve Frugten, af Blærenød i et Oldtids-Kulturlag stammer fra en Bronzealders Pælebygning ved Parma⁴⁾, d. v. s. en Egn, hvor Planten i hvert Fald nu ikke er vildtvoksende. Oldtidens Naturkyndige kendte øjensynlig Planten, thi »Staphylodendron«, der anses for at være identisk med *Staphylea pinnata*, omtales af Plinius (16,16,27) som voksende Nord for Alperne⁵⁾. Hegi's Angivelse af, at Kelterne plantede Busken paa de dødes Grave, er, som det synes, uden Hjemmel, men kan maaske føres tilbage til Plantens Navne som Totenbaum eller Totenkopfbaum, der hentyder til Frøets Form⁶⁾. Frøenes Kerne siges at smage som Hasselnødder (Lenz); den medicinske Anvendelse af Planten har kun været ubetydelig (Hegi). Iflg. brevlig Meddelelse fra Dr. H. Gams skriver H. Marzell⁷⁾ om Brugen af Blærenød i Bøhmen og Schlesien bl. a., at jo flere Frø, »Glück-nüsschen«, der findes i Frugten, jo mere Lykke faar man (jfr. Parma-Fundet); og man bærer derfor saadan en »Glück-nüsschen« hos sig i Lommen eller i Pengepungen. Frøene af Blærenød har altsaa besiddet magisk Kraft i disse Egne endnu i vore Dage. Gams anser det ikke for udelukket, at vi maaske ogsaa her, ligesom ved Pinie-Kogleskællet, staar overfor et gammelt Frugtbarheds-symbol. I Nutiden benyttes af Blærenød-Busken kun dens Ved, til Drejerarbejde og til Stokke, og der er da heri ikke meget at bygge paa for at finde Forstaaelse af, hvorfor disse Frø blev nedlagt i Graven; det er vel rimeligst at antage, at saavel Frøenes som Kogleskællets Tilstedeværelse i denne paa en eller anden Maade staar i Forbindelse med, at man her i Jernalderen har tillagt disse Plantedele særlige Kræfter«.

³⁾ G. Hegi, *Illustrierte Flore von Mitteleuropa*. Bd. V. 1. p. 260.

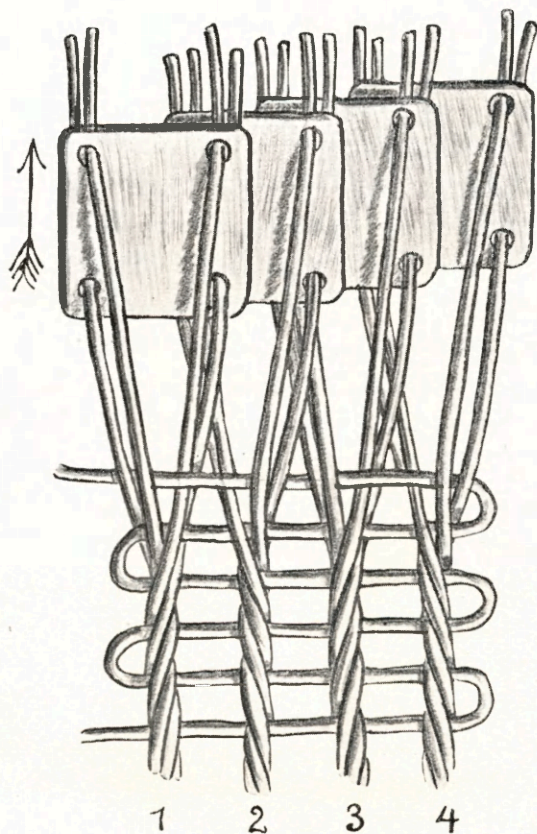
⁴⁾ E. Neuweiler, *Die Prähistorische Pflanzenreste Mitteleuropas*. Veierteljahrschr. d. Naturf. Gesellsch. Zürich. 1905. p. 95.

⁵⁾ H. O. Lenz, p. 649.

⁶⁾ Iflg. brevlig Meddelelse fra H. Marzell til H. Gams, til hvem jeg har henvendt mig.

⁷⁾ *Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens*. 7. Berlin 1935. Citeret efter H. Gams.

Saavidt Professor Knud Jessen, hvis Udtalelser om det i Graven fundne Piniekogleskæl som Frugtbarhedssymbol og om Frøene af Blærenød som Lykkenødder stemmer godt overens med de omkring Sagerne i Skrinet nedlagte mange »Tordensten« —



Brikkerne rejses saaledes, at Brik No. 1 og 3 staar paa højre Sidekant, 2 og 4 paa venstre.

Ved Vridning med Pladerne i Pilens Retning fremkommer den Tvinding eller Snoredannelse paa Længdeltraadene, som binder Tværtraaden.

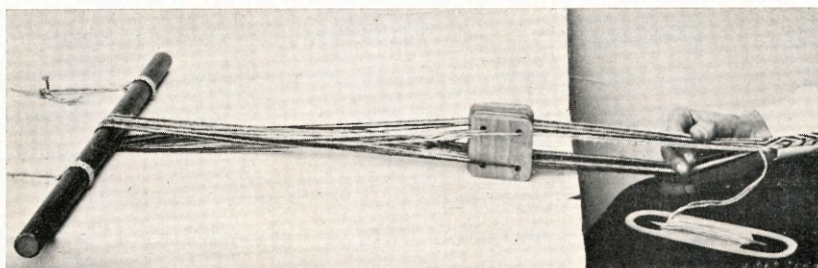
Amuletter — og forlener dette Fund med en vis Mystik, der ikke bliver mindre ved de Mærkeligheder, denne Grav yderligere afslører.

Foruden det alt nævnte, der gør dette righoldige Fund saa interessant, fandtes i Fundet forskellige vævede Tøjer. Ganske vist findes disse ikke i større Stykker, men der er dog af Tidens Tand levnet saa meget, at Frøken Margrethe Hald, der er Ekspert

paa Væveteknikkens Omraade, har kunnet konstatere flere forskellige Slags Vævninger. Frøken Hald beretter om sine Undersøgelser følgende:

A. *Tøjstykke med Bort og vedhængende Frynser*, beliggende mellem Sivkurven og nederste Ende af Bæltedoppen.

Fragment af vævet Uldtøj af ganske mørk Creme Farve. Største Maal paa den ene Led ca. 3 cm og paa den andet Led 5—6 cm. Stoffet er ret fint, idet der paa et Felt paa 1 Kvadratcentimeter kan tælles 14 venstrespundne Skudtraade (Tværtraade) og 12 højrespundne Trendetraade (Længdetraade). Vævningen er udført i



Brikvæv i Arbejde.

regelmæssig Firskaftkiper. Paa Tøjets ene Grænse findes over en Længde af 3 cm en Bort udført i den Teknik, som man kalder Brikvævning, og Redskabet for denne Vævning bestaar af en Samling smaa, tynde Plader eller Brikker, der hyppigst er af Træ, men dog ogsaa forekommer i andre Materialer, Brikkerne kan være forskellige i Form og Størrelse, men det almindeligste er, at de er kvadratiske, ca. 6—7 cm paa hvert Led og med et Hul i hvert Hjørne, og gennem hvert Hul trækkes en Traad. En Samling Plader stilles paa den ene Sidekant og vender Fladerne sammen, og ved Vridninger i frem- eller tilbagegaaende Retning med Pladerne, bliver det muligt at faa det itrukne og udstrammede Traadbundet delt i to Lag, saa man kan skyde en Tværtraad ind vinkelret paa Længdetraadene og en Vævning fremkommer.

Det har i Oldtiden været ret almindeligt at lade en Brikvævning danne Grundlag for Opbygning af større Tøjstykker, hvis Fremstilling kræver en stor Væv, og denne store Væv menes at have været lodretstaaende og af meget enkel Konstruktion.

Kombinationen af de to Vævearter foregik saaledes, at man først udførte Brikvævningen, der dannede et fast, smalt Baand fra hvis *ene Sidekant* en Række lange Traade hang ud i regelmæssig Følge — denne Bort ophængtes derpaa i vandret Stilling foroven ved en Bom eller Tværstang i den store Væv, saa de lange Traade kom til at hænge lodret ned. I Retning oppe fra, ned vævedes nu det egentlige Tøjstykke.

Borten paa den lille Tøjstump her har netop paa denne Maade været et Led i Tilvirkningen af en større Vævning. Her er anvendt 3 Brikker med 4 venstrespundne Traade paa hver, og Borten ser ud som tre fine Snore, der ligger ganske tæt sammen, de to har Tvindingen samme Vej, den tredie har Tvindingen modsat de to.

Udenfor den brikvævede Borts Grænse findes en Række Frynser, der bestaar af Forlængelsen af Stoffets Trendetraade (Længdetraade), men medens Traadene ligger enkeltvis i det vævede Stof, er de totvundne i Frynserne, og Tvindingen ligger til venstre. Ved Spinding forstaar man den Proces, hvorved Ulden dannes til en enkelt Traad ved Omdrejning. Ved Tvinding sker en Sammen-snoning af to eller flere Traade til en sværere Traad. Tvinding skal altid foregaa i modsat Retning af Spinding.

B. *Kipervævet Fragment*, ligger under Bæltedoppens nedre Ende.

Kipervævet Fragment af ca. 3 cm Længde og 2—2½ cm Bredde.

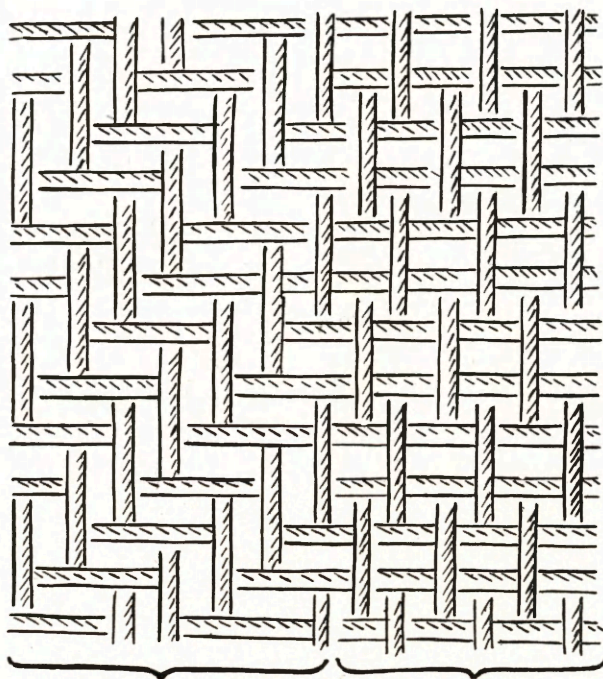
Synes at være af samme Stykke som Stykket med Brikvævningen, Stykket A., idet Traadene paa den ene Led er spundet til højre og paa den andet Led til venstre, hvilket er et Fællestræk for de to Stykker, og Traadtallet paa 1 Kvadratcentimeter stemmer ogsaa helt nøje overens, idet vi her har 15 højrespundne og 14 venstrespundne paa 1 Kvadratcentimeter.

C. *Lille Tøjstykke*, ligger under Bronzedoppens Midte.

Stykket maaler 2 cm paa den ene Led og 1—1½ paa den anden.

Traadtallet ret ubestemmeligt paa Grund af Stoffets ringe Udstrækning, men for det umiddelbare Indtryk er det i Finhed ikke stærkt afvigende fra de to foregaaende Stykker, dog kan det næppe stamme fra samme Vævning som disse, da de begge havde højrespundet Garn i den ene Retning og venstrespundet i den anden — her er Traaden paa begge Led venstrespunden.

Fragmentets særlige Interesse ligger i, at det viser to Analyser; det ene er alm. Firskaftkiper som ved de to foregaaende, den anden Toskift af den Form, som sædvanligvis kaldes for Reps (se Tegning). Antagelig har Stoffet i sin Helhed været en Kipervævning, og Repsvævningen kan muligvis være foretaget for at give en Bort i Tøjet — altsaa formentlig indført for dekorativt Formaal.



4 Skaft Kiper

Reps

Traadene ligger enkeltvis i Kipervævningen, men to og to sammen i den ene Retning af Repsborten.

Stykket er uens i Farven, hvilket dog kan skyldes partiel Af-farvning.

D. *Er alle de Frynser, der ligger under Stykket A.*

En Samling kortere og længere dobbelte Traade, hvoraf Fler-tallet er højrespundne og venstretvundne. Dog findes der enkelte, der er venstrespundne og højretvundne; et Par af disse bestaar af een Traad, idet den lukkede Omdrejning i Spidsen viser, at det er samme Traad, der er snoet op med sig selv. De mange

Stumpers Oprindelse er foreløbig uklar. De kan ikke hidrøre fra de egentlige Vævninger, da disse har været udført udelukkende i enkeltspunden Traad. Om det er Rester af Frynser, som kan have siddet langs Brikborten, kan ikke bestemt afgøres, men det er vel ikke helt udelukket.

E. *Sprang!* ligger dels i Fundets højre Side yderst ved Randen, dels nogle Centimeter længere inde ud for første Stykke.

To Stykker Sprang af ca. 2 cm's Længde, Bredden er ca. $\frac{1}{2}$ cm, naar Stoffet ligger sammenpresset. Ved Udspærring til ca. 1 cm's Bredder ses Maskedannelsen ganske tydeligt, og der kan tælles 7 Maskerækker paa 1 cm efter Længden. De to Fragmenter stammer maaske fra et Baand.

Stoffet er flettet af meget fint totvundet Garn, som er højrevundet. Garnets Finhed ligger meget nær Nr. 70 i alm. Sytraad, saa Stykket er et godt Vidnesbyrd om, at man kan spinde en meget fin og meget jævn Traad i Jernalderen. At Redskabet i denne Periode har været en Haandtén er en almindelig Antagelse, som man har mange Støttepunkter for, og da Blidegnfundet netop indeholder to Ténvægte, en af Ler og en af Glas, synes Sagen i dette Tilfælde oplagt. En Haandtén bestaar i Reglen blot af en lige Pind eller Stang af Træ, forsynet med en Trisse eller Skive, der tjener til at holde Ténen i Fart under Omdrejningerne.

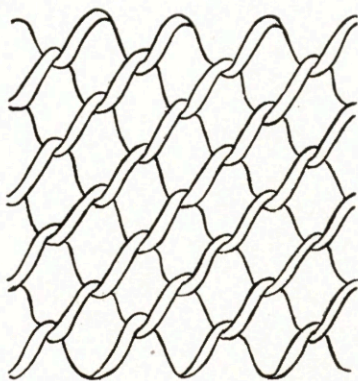
Ténvægte forekommer dannet af meget forskelligt Materiale som Ler, Sten, Rav, Bronze, Træ, Glas eller evt. af en Dyreknogle.

Sprang er en Flettemetode, der sædvanligvis udføres i Ramme; dog kan man flette Baand og smallere Borter uden noget Redskab. Stykket her viser os Tekniken i sin stærkeste Forenkling, idet den forekommende Maskeform for Eksempel kan sammenlignes med en Retmaske i Strikning; endvidere kan der netop i Sprang som i Strikning skabes Variationer og en Række nye Virkninger ved visse Forandringer af Grebene eller ved at modstille Maskerne — jævnfør Strikning i »Ret og Vrang« og »Hulstriking«.

Tekniken kan drives vidt og har i Ægypten netop i Tiden omkring 3.-4.-5. Aarh. e. Kr. F. staaet i høj Udvikling og dér efterladt Produkter, som er yderst raffinerede og forfinede.

Det er af betydelig Interesse, at Blidegnfundet giver os et Be-

vis for Sprangteknikens Forekomst i Danmark i Jernalderen. Vi har for Oldtidens Vedkommende hidtil kun kendt to Stykker Sprang, det ene er Haarnettet, som hører til den bekendte Kvinde- dragt fra Borum Eshøj, dateret til ældre Bronzealder — det andet er det saakaldte Dronning Gunhilds Haarnet, som er optaget af Haraldskær Mose ved Vejle. Man har ment, at det har tilhørt den norske Dronning Gunhild, Enke efter Erik Blødøkse, altsaa fra 10. Aarhundrede; men Dateringen skal være ret usikker.



Sprang. Maskens Grundform.

Fra Norge kendes ét Sprangarbejde hørende til Teglefundet; det er dateret til 3.—4. Aarh. e. Kr. F.

Saavidt Frøken Margrethe Hald!

Sprang er altsaa her for første Gang paavist i Grav fra romersk Jernalder i Danmark, og det bliver herefter rimeligt at antage, at denne Væveart, der kendtes her i Danmark i ældre Bronzealder — Borum Eshøj Fundet — ogsaa har været kendt her i Tiden mellem ældre Bronzealder og romersk Jernalder — altsaa i yngre Bronzealder og keltisk Jernalder; i disse sidstnævnte Tidsperioder brændte man Ligene, og *det* kan derfor være Grunden til, at der ikke herfra før er fundet Sprang Arbejder bevaret.

Det vævede Tøj, der i Fundet ligger under Bronzespændet, har Frk. Margrethe Hald ikke turdet afgive Erklæring om, fordi Tøjet dels er ret ødelagt, dels er sammenklistret af Konserveringsmidlet; men Konservator Raklev mener, det er alm. toskaftet Vævning, den samme, der er anvendt ved Skrydstrup Bæltet, med lidt tyk-

kere Trendetraade og tyndere Islæt. Selve Vævningen er ret fast og regelmæssig, og Tøjet kan godt se ud til at hidrøre fra et Bælte, hvilket ogsaa Beliggenheden i Fundet tyder paa. Bæltet har, som tidligere berørt, sikkert gaaet fra Bronzespændet hen til Bronze-doppen, idet det utvivlsomt har bøjet uden om (norden om) Bronzekasserollerne og været lagt dobbelt; det omtrent lodret staaende Stykke, op til hvilket Ravringen og Glasténvægten staar, er uden Tvivl et Stykke af dette ødelagte Tøjbælte. Mærkeligt er det, at Bæltet med Spænde og Bæltedop og med Ravringen og Glasténvægten ophængt ved Ræltet er nedlagt i Skrinet istedetfor at være anbragt paa den Gravlagte, som Skik og Brug oftest er.

At det vævede Tøj antagelig har dækket det Indre af Skrinet, der ligesom har været foret med dette, er utvivlsomt og fremgaar yderligere af de indgaaende Undersøgelser, som Professor, Dr. phil. C. M. Steenberg har foretaget af Haarene i Blidegnfundet. Haarene fra Skrinets Indre er nemlig alle af Faar. Desuden har Undersøgelsen vist, at Haarene mellem det smukke Bronzespænde og den lige Bronzeknivs Spids er Kohaar, hvorfor det er sandsynligt at antage, at Skrinets Indhold har været dækket af en Del af en Kohud.

I Magister Mogens Mackeprangs Beretning om Blidegnfundet i Nationalmuseets Arbejdsmark 1936 anføres, at den mellem Bronze-doppen og den lille Bronzekniv liggende krummede Genstand er et Bundt Blomsterstængler omvundet med fin Traad, „*altsaa Resterne af en Blomsterbuket!*“

Og — da Magister Mackeprang til Slut holder Bevue over Fundet — skriver han, »som en sidste Hilsen anbragtes en lille Buket med Stilkene sirligt omvundet med Traad, eller maaske knyttede der sig særlige Minder til disse Blomster«.

Da denne »Blomsterbuket« imidlertid ikke var botanisk-mikroskopisk undersøgt, og da jeg tillige gerne vilde vide, af hvilke Træsarter Kisten og Skrinet har været lavet, henvendte jeg mig til Professor Fr. J. Mathiesen ved den pharmaceutiske Læreanstalt og bad ham venligst undersøge »Buketten« samt forskellige Prøver af det i Fundet værende Ved.

Professor Mathiesen paatog sig yderst elskværdigt denne paa

Grund af Materialets medtagne Tilstand meget vanskelige Opgave og er efter et ihærdigt Arbejde og mange Undersøgelser kommet til et ret forbløffende Resultat, særlig hvad den saakaldte »Blomsterbuket« angaar. Denne viser sig nemlig at bestaa af et Bundt — ca. en halv Snes — Pinde, hvoraf hver enkelt er mere eller mindre omvundet med Traad; enkelte af Pindene er med Spidsen stukket igennem et Stykke Tøj, og hele Bundtet er delvis omgivet af, og har antagelig oprindelig været indesluttet i, et Hylster af Bark.

Om dette Bundt skriver Professor Mathiesen: »Pindene i ovenfor nævnte Bundt viser Overensstemmelse med Veddet af Salix (Pil); de fremtræder — saa vidt det kan konstateres — afbarkede. Det drejer sig om Pilekviste, hvis Vedcylinder har været 4—5 m/m tyk. Traadene er fremstillet af Faareuld, overvejende Uldhaar af en Tykkelse af indtil 30 Mikromillimeter. Barkstykket er at henhøre til *Euonymus* (Benved).«

»Tøjstykkets Traade«, meddeler Professoren videre, »stemte overens i Islæt og Rending, de bestod af Faareuld af samme Beskaffenhed som i de ovenfor nævnte Traade. En af de i Tøjstykket indstukne Pinde undersøgtes; ogsaa den viste sig at være en ca. 4 m/m tyk, afbarket Pilekvist.«

Af Professor Mathiesens Undersøgelser af Veddet i Fundet fremgaar det, at selve Kisten har været lavet af *Alnus* (El), hvorimod det lille Skrin, hvori alle de mærkelige Sager laa, er lavet af *Tilia* (Lind).

Dette sidste, at Skrinet er lavet af Lindetræ, bliver særlig interessant, naar man tager i Betragtning, at Lindetræ eller rettere Lindebast f. Eks. i yngre Bronzealder — jævnfør Maglehøj Fundet af Vilhelm Boye, Aarbøger for nordisk Oldkyndighed 1889 Side 327 — har spillet en Rolle som skærmende mod Trolddom. I dette Maglehøjfund samt i et Fund fra Gundsømagle fandt man de brændte Ben liggende i vævet Uldtøj, og ovenpaa Tøjet laa Stykker af Lindebast. I Tyskland har man fordem bundet Lindebast om Brystet til Værn mod Trolddom (se Perger: Pflanzen-sagen, S. 291).

Herefter maa man forstaa den fejlagtig benævnte Blomsterbuket som et Bundt af afbarkede Pilepinde, hvor hver enkelt Pind

delvis har været omvundet med Traad af Faareuld, og hvor, for en Del af disse Pindes Vedkommende, den ene tilspidsede Ende er stukket gennem et Stykke vævet Tøj. Dette Bundt af Pilepinde har ligget i et Hylster af Benved Bark; et saadant Hylster kan antagelig laves paa samme Maade, som man kan lave Hylstre af Pilebark (Fløjter).

Men — i hvilken Hensigt har man da i romersk Jernalder lavet et saadant Bundt af Pilepinde, og hvorfor er det endelig medgivet den døde Kvinde i Graven?

I den foran omtalte Beretning af Vilhelm Boye om Maglehøj Fundet anføres i Aarbøger for nordisk Oldkyndighed fra 1889, at Dr. S. Müller paa Bunden af den mægtige Garderhøj i en Egekiste, hvori laa Levninger af et ubrændt Lig med Sværd og andre Oldsager, fandt et Læderetui, hvori bl. a. laa *et Par smaa med Snore omvundne Træpinde* (af en nu ubestemmelig Træsart). Omtalen af dette Fund under Beretningen om Maglehøj Fundet er sket for at drage en vis Sammenligning mellem Maglehøj Fundet og Garderhøj Fundet, idet Vilhelm Boye, der har konstateret, at Graven i Maglehøj har indeholdt Liget af en Kvinde, der i levende Live har givet sig af med en Slags Seid (Trolddom), som hun maaske har øvet i Forbindelse med Lægekunst, mener, at det samme gælder om den Mand, der fandtes i Graven i Garderhøj.

I Tacitus: *Germania* fra Aar 98 efter Kristus, Kapitel 10, der handler om Germanernes Lodtrækning og Varsler, staar: »Varselstegn og Lodtrækning iagttager de (d. v. s. Germanerne) saa ivrigt som nogen. Fremgangsmaaden ved Lodtrækning er enkel: En afskaaren Kvist af et Frugttræ deler de i Smaastave, og dem strør de, mærkede med visse Kendetegn, paa Slump og Træf ud over et hvidt Klæde. Derpaa retter, ved offentlig Baadspørgning Statspræsten, ved privat Husfaderen selv en Bøn til Guderne, og med Blikket mod Himlen tager han, een ad Gangen, 3 Stave op, som han saa tolker efter det forud indtrykte Tegn. Har disse vist imod, er det Slut med Baadspørgningen om den Ting paa den Dag; men gaar det, fordres yderligere Varselstegns Bekræftelse.«

Efter alt, hvad der foreligger oplyst om Blidegn Fundet, særlig de mange »Tordensten« — Amuletter — der har været anbragt

om Sagerne i Skrinet, *det*, at selve Skrinet er lavet af Lindetræ, der beskærmer mod Trolddom, det mærkelige Fund af Kogleskællet af Pinie — Frugtbarhedssymbolet — de tre Nødder af *Staphylea pinnata*: Lykkenødder, de to særdeles fine og egenartede Bronzeknive, det lille Lerkar antagelig til lægende Salve, samt Bronzekogekarrene, mener jeg nu, at den her ved Brende Lydinge i Sydfyen i romersk Jernalder gravlagte Kvinde sikkert har befattet sig med Trolddom og været en »klog Kone« tillige.

Det ligger da nær at antage, at Bundtet af Pilepindene har været anvendt som *Orakel*, til, paa en noget lignende Maade, som Tacitus anfører, Germanerne brugte, at faa Svar paa alt det meget, saadan en søgt »klog Kone« paa Tider, hvor Overtroen florerede, kom ud for af Spørgsmaal. En saadan Raadspørgen har sikkert været omgivet af en vis Mystik, og det er højst sandsynligt, at ogsaa den »kloge Kone« *selv* har troet paa de tilfældige Svar, der fremkom.

Naar Pilebundtet tillige med alle de andre mærkelige Genstande, der sikkert har været anvendt i hendes Praksis, er medgivet hende i Graven, er dette uden Tvivl sket med Overlæg, dels for symbolsk at tilkendegive, hvilken en sjælden Kvinde, der her var stedt til Hvile, og dels, og maaske endnu mere, for at den Gravlagte kunde have sine Hjælpemidler ved Haanden, om der maatte blive Brug for dem paa den lange Rejse.

At denne Kvinde tillige har været én blandt sine samtidige højstaaende Person, er der næppe Tvivl om, derom vidner bl. a. alle de tidligere omtalte Pragtstykker som Bronzeknivene, Bronzekarrene, Bronzebæltedop og Bronzespænde m. m., der er givet hende med i Graven. Ogsaa paa Vævekunstens Omraade har hun sikkert været fremragende og indtaget en fremskudt Plads, derom afgiver de paa flere forskellige Maader og i forskellige Mønstre vævede Tøjer, der er medgivet hende, talende Vidnesbyrd.

Alt i Blidegn Fundet peger saaledes hen paa, at den gravlagte Kvinde har været af fornem Stand og har befattet sig med Trolddom og Lægekunst, og — set paa Baggrund af Datidens mægtige Overtro — har denne Kvinde sikkert forestaaet visse religiøse Cereemonier, været en Slags højere Præstinde og nydt stor Anseelse!

Medens man fra yngre Bronzealder har to omhyggeligt behandlede og vel beskrevne Fund af Grave, der har indeholdt enten en Seid Kvinde — »klog Kone« — eller en klog Mand — »Trolldmand« — jævnfør Villh. Boye: Maglehøj Fundet i Aarbøger for nordisk Oldkyndighed 1889, Side 317, og C. F. Herbst i Annaler for nordisk Oldkyndighed for 1848 om et Fund, afdækket 1845 paa Gaardejer Erik Hansens Mark paa *Hvidegaarden* i Nærheden af Lyngby, har man, saavidt mig bekendt, ikke fra den romerske Jernalderperiode tidligere her i Landet gjort saadanne Fund; det er derfor, bl. a. til Belysningen af Overtroen her i Danmark lige efter Kristi Fødsel, meget interessant, at et om Datidens Mystik saa oplysende Fund som Blidegnfundet bringes for Dagens Lys.

Fundet har jeg givet min Bys Museum: Fyens Stiftsmuseum, hvor det til enhver Tid kan ses; det er nok et Besøg værd!

Til Slut vil jeg gerne benytte Lejligheden til at takke for god Assistance ved Fundets Fremdragning og Behandling, først Magister Sv. Larsen, Museumsassistent ved Fyens Stiftsmuseum, fordi han saa kraftigt opfordrede mig til at indgipse Fundet i Marken, før jeg tog det op, dernæst Konservator ved Nationalmuseet Jul. S. Raklev, hvis forstaaende Maade at afdække og konservere Fundet paa, det skyldes, at Fundet har kunnet give saa mange interessante Oplysninger, dernæst Professor ved Botanisk Laboratorium Knud Jessen for Konstatering af Piniekogleskællets og de tre Glücknüsschens Tilstedeværelse i Fundet. Professor C. M. Steenberg bringer jeg min Tak for de vanskelige Undersøgelser af Dyrehaarene, og Professor Fr. J. Mathiesen siger jeg hjærtelig Tak for de udmærkede botanisk-mikroskopiske Undersøgelser, ikke mindst for den, der reducerede »Blomsterbuketten« til et Bundt af Pilepinde og herved gjorde Blidegnfundet langt interessantere, end en virkelig Blomsterbuket vilde have formaaet. Endelig takker jeg Nationalmuseumsinspektør Dr. phil J. Brøndsted, der har været saa venlig at opgive mig, hvor jeg kunde finde forsk. ældre Beretninger, som jeg har anvendt til Belysning af Fundet.

OPMAALING AF BLIDEGN GRAVEN

Opmaalingen er sket fra Punkterne A og B, indbyrdes Afstand
4 Meter. A staar i Øst, B i Vest. Graven ligger nord for Maallinjen.

Sten 1's	Punkt 1 ligger	1,77 m fra A,	3,92 m fra B.
	— 2 »	1,55 -	— 3,78 - —
	— 3 »	1,66 -	— 3,66 - —
	— 4 »	1,81 -	— 3,69 - —
	— 5 »	1,84 -	— 3,80 - —
Samling af haandstore Sten	— 1 »	1,51 -	— 3,73 - —
	— 2 »	1,42 -	— 3,46 - —
	— 3 »	1,38 -	— 3,35 - —
	— 4 »	1,46 -	— 3,13 - —
	— 5 »	1,67 -	— 2,95 - —
	— 6 »	1,78 -	— 2,90 - —
	— 7 »	1,95 -	— 2,99 - —
	— 8 »	1,79 -	— 3,23 - —
	— 9 »	1,77 -	— 3,50 - —
	— 10 »	1,62 -	— 3,61 - —
Sten 2's	— 1 »	1,95 -	— 2,95 - —
	— 2 »	1,76 -	— 2,87 - —
	— 3 »	1,89 -	— 2,70 - —
	— 4 »	2,06 -	— 2,74 - —
Sten 3's	— 1 »	2,02 -	— 2,57 - —
	— 2 »	2,14 -	— 2,40 - —
	— 3 »	2,24 -	— 2,44 - —
	— 4 »	2,22 -	— 2,56 - —
Sten 4's	— 1 »	2,21 -	— 2,65 - —
	— 2 »	2,26 -	— 2,54 - —
	— 3 »	2,27 -	— 2,63 - —

Sten 5's	Punkt 1	ligger	2,35 m	fra A,	2,20 m	fra B.
	— 2	»	2,41 -	—	2,13 -	—
	— 3	»	2,46 -	—	2,15 -	—
	— 4	»	2,37 -	—	2,21 -	—
Sten 6's	— 1	»	2,47 -	—	2,16 -	—
	— 2	»	2,47 -	—	2,10 -	—
	— 3	»	2,66 -	—	1,95 -	—
	— 4	»	2,73 -	—	2,06 -	—
Stenrække af haand- til hovedstore Sten	— 1	»	2,69 -	—	1,95 -	—
	— 2	»	2,91 -	—	1,77 -	—
	— 3	»	3,09 -	—	1,65 -	—
	— 4	»	3,19 -	—	1,76 -	—
	— 5	»	2,92 -	—	1,95 -	—
	— 6	»	2,26 -	—	2,00 -	—
Sten 7's	— 1	»	3,17 -	—	1,63 -	—
	— 2	»	3,20 -	—	1,50 -	—
	— 3	»	3,29 -	—	1,54 -	—
	— 4	»	3,22 -	—	1,63 -	—
Sten 8's	— 1	»	3,20 -	—	1,48 -	—
	— 2	»	3,36 -	—	1,38 -	—
	— 3	»	3,35 -	—	1,47 -	—
	— 4	»	3,30 -	—	1,53 -	—
Sten 9's	— 1	»	3,23 -	—	1,65 -	—
	— 2	»	3,35 -	—	1,55 -	—
	— 3	»	3,39 -	—	1,63 -	—
	— 4	»	3,27 -	—	1,69 -	—
Sten 10's	— 1	»	3,07 -	—	2,02 -	—
	— 2	»	3,02 -	—	2,04 -	—
	— 3	»	3,06 -	—	1,97 -	—
Sten 11's	— 1	»	2,76 -	—	2,21 -	—
	— 2	»	2,85 -	—	2,14 -	—
	— 3	»	2,83 -	—	2,25 -	—
	— 4	»	2,80 -	—	2,27 -	—
Sten 12's	— 1	»	2,35 -	—	2,66 -	—
	— 2	»	2,42 -	—	2,56 -	—
	— 3	»	2,43 -	—	2,61 -	—
	— 4	»	2,39 -	—	2,66 -	—
Sten 13's	— 1	»	2,27 -	—	2,75 -	—
	— 2	»	2,24 -	—	2,71 -	—

Sten 13's	Punkt 3 ligger	2,27 m fra A, 2,78 m fra B.
Sten 14	»	2,05 - — 3,08 - —
1 Stenrække i Gravens Vestende	— 1	» 3,55 - — 1,37 - —
	— 2	» 3,83 - — 1,40 - —
	— 3	» 4,05 - — 1,70 - —
	— 4	» 4,09 - — 1,86 - —
	— 5	» 4,13 - — 2,03 - —
	— 6	» 4,05 - — 1,98 - —
	— 7	» 3,95 - — 1,94 - —
	— 8	» 3,80 - — 1,75 - —
	— 9	» 3,54 - — 1,38 - —

2 Sten indenfor Rækken:

Sten a's	— 1	» 3,62 - — 1,77 - —
	— 2	» 3,65 - — 1,74 - —
	— 3	» 3,73 - — 1,76 - —
	— 4	» 3,65 - — 1,80 - —
Sten b's	— 1	» 3,76 - — 1,79 - —
	— 2	» 3,80 - — 1,87 - —
	— 3	» 3,74 - — 1,88 - —
	— 4	» 3,73 - — 1,81 - —

OPMAALING AF STEN I RAMMEN:

Sten 1a's	Punkt 1 ligger	3,84 m fra A, 2,21 m fra B.
	— 2	» 3,89 - — 2,17 - —
	— 3	» 3,95 - — 2,22 - —
	— 4	» 3,96 - — 2,27 - —
Sten 2a's	— 1	» 3,96 - — 2,30 - —
	— 2	» 4,01 - — 2,38 - —
	— 3	» 3,97 - — 2,37 - —
Gruppe af Smaasten i Rammen	— 1	» 3,92 - — 2,45 - —
	— 2	» 4,02 - — 2,54 - —
	— 3	» 3,71 - — 2,79 - —
	— 4	» 3,65 - — 2,72 - —
	— 5	» 3,51 - — 2,74 - —
	— 6	» 3,44 - — 2,59 - —
	— 7	» 3,48 - — 2,47 - —
	— 8	» 3,63 - — 2,38 - —
	— 9	» 3,74 - — 2,41 - —
	— 10	» 3,74 - — 2,34 - —
	— 11	» 3,86 - — 2,25 - —

Sten 3a's	Punkt 1	ligger	3,15 m	fra A,	2,96 m	fra B.
	— 2	»	3,23	-	— 3,03	- —
	— 3	»	3,19	-	— 3,17	- —
	— 4	»	3,13	-	— 3,17	- —
4 smaa Sten i Gruppe	— 1	»	3,33	-	— 3,22	- —
	— 2	»	3,31	-	— 3,31	- —
	— 3	»	3,19	-	— 3,35	- —
	— 4	»	3,29	-	— 3,41	- —
	— 5	»	3,13	-	— 3,35	- —
	— 6	»	3,13	-	— 3,28	- —
	— 7	»	3,30	-	— 3,21	- —
Sten 4a's	— 1	»	2,90	-	— 3,25	- —
	— 2	»	3,00	-	— 3,25	- —
	— 3	»	3,15	-	— 3,33	- —
	— 4	»	3,07	-	— 3,38	- —
	— 5	»	2,97	-	— 3,35	- —
	— 6	»	2,90	-	— 3,27	- —
Sten 5a's	— 1	»	2,90	-	— 2,85	- —
	— 2	»	2,95	-	— 2,89	- —
	— 3	»	2,90	-	— 2,90	- —
	— 4	»	2,88	-	— 2,91	- —
	— 5	»	2,88	-	— 2,84	- —
Sten 6a's	— 1	»	2,43	-	— 3,93	- —
	— 2	»	2,50	-	— 3,97	- —
	— 3	»	2,51	-	— 4,01	- —
	— 4	»	2,35	-	— 4,15	- —
	— 5	»	2,30	-	— 4,05	- —
Sten 7a's	— 1	»	2,24	-	— 4,00	- —
	— 2	»	2,34	-	— 4,15	- —
	— 3	»	2,30	-	— 4,17	- —
	— 4	»	2,22	-	— 4,04	- —
Sten 8a's	— 1	»	2,07	-	— 4,02	- —
	— 2	»	2,15	-	— 4,05	- —
	— 3	»	2,22	-	— 4,08	- —
	— 4	»	2,25	-	— 4,17	- —
	— 5	»	2,08	-	— 4,06	- —
Sten 9a's	— 1	»	1,89	-	— 4,00	- —
	— 2	»	1,91	-	— 4,07	- —
	— 3	»	1,88	-	— 4,00	- —

Sten 9a's Punkt 4 ligger 1,92 m fra A, 3,98 m fra B.

Det sorte Lags Omkreds	—	1	»	3,56	-	—	1,61	-	—
	—	2	»	3,82	-	—	2,22	-	—
	—	3	»	3,45	-	—	2,48	-	—
	—	4	»	2,96	-	—	2,88	-	—
	—	5	»	2,43	-	—	3,40	-	—
	—	6	»	2,16	-	—	3,76	-	—
	—	7	»	2,06	-	—	3,76	-	—
	—	8	»	1,78	-	—	3,59	-	—
	—	9	»	2,20	-	—	2,80	-	—
	—	10	»	2,44	-	—	2,62	-	—
	—	11	»	2,44	-	—	2,59	-	—
	—	12	»	2,83	-	—	2,25	-	—
	—	13	»	3,07	-	—	2,06	-	—
	—	14	»	3,55	-	—	1,59	-	—
Gruppe af Smaasten i Graven	—	1	»	2,13	-	—	3,75	-	—
	—	2	»	2,19	-	—	3,65	-	—
	—	3	»	2,19	-	—	3,53	-	—
	—	4	»	2,26	-	—	3,45	-	—
	—	5	»	2,35	-	—	3,50	-	—
Ring af Rav			»	2,17	-	—	3,61	-	—
Ténvægt af Glas			»	2,17	-	—	3,63	-	—
Ophøjede Parti, som dækker Bronzen	—	1	»	2,06	-	—	3,70	-	—
	—	2	»	2,00	-	—	3,60	-	—
	—	3	»	2,03	-	—	3,55	-	—
	—	4	»	2,03	-	—	3,57	-	—
	—	5	»	2,12	-	—	3,61	-	—
1. Perle, forryk- ket fra sit opr. Leje			»	3,21	-	—	2,31	-	—
2. Perle			»	3,60	-	—	1,60	-	—

NIVELLEMENTER:

Fixpunkt 0,17.

	Top:	Bund:		Top:	Bund:
Sten 1	1,44	1,64	Sten 6	1,30	1,55
» 2	1,43	1,60	» 7	1,49	1,56
» 3	1,50	1,65	» 8	1,22	1,42
» 4	1,27	1,58	» 9	1,33	1,45
» 5	1,27	1,50	» 10	1,13	1,28

	Top:	Bund:		Top:	Bund:
Sten 11	1,10	1,22	Sten 17	1,52	1,66
» 12	1,32	1,50	» 18	1,78	1,82
» 13	1,44	1,52	» 19	1,59	1,66
» 14	1,43	1,61	» 20	1,70	1,78
» 15	1,63	1,61	» 21	1,77	1,72
» 16	1,53	1,60	» 22	1,75	1,83

Hvælving over Bronzen: Top 1,82, Bund 1,88

Ring af Rav » 1,87.

Ténvægt af Glas » 1,87.

Perle 1. » 1,82.

Perle 2. » 1,68.

Jordoverflade 0,69.

BIBLIOTEKA

I
H
K
M

II 10.665